

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSКИH
KRŠČANSКИH UČITELJSКИH
IN KATEHETSКИH DRUŠTEV

Bogu srce
mladini ljubezen
domovju zvestoba

L. XVIII. ♦ 1917 ♦ ŠTEV. 3.

Vsebina:

Pedagoška premišljanja učitelja Samotarja. Poročnik nadučitelj Fr. Samec	49
Poučuj pravilno! J. Kramar	52
Šolski program »svobodne šole«. A. Čadež	54
Ne jemljimo mladini mladosti. V. J.	55
Abstinenčni kotiček. Nadučitelj L. Koželj	58
Listek	59
Katehetski vestnik :	
Katehetsko gibanje	62
Katehetske beležke	63
Zgledi, uporabni pri katehezi	65
Učiteljski vestnik	66
Vzgoja	68
Raznoterosti	69
Slovstvo in glasba	72

»SLOVENSKI UČITELJ« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 krone. (Naročnina in članarina za »Slomškovo zvezo« 5 K; naročnina in članarina za »Društvo slovenskih katehetov« 5 K; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 6 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema uredništvo »SLOVENSKEGA UČITELJA« V LJUBLJANI.

Urednika : A. ČADEŽ, katehet v Ljubljani, in FR. JAKLIČ, nadučitelj, drž. in dež. poslanec. Oblastem odgovoren IVAN RAKOVEC. Tisk Katoliške tiskarne.

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSkih KRŠČANSKIH UČITELJSKIH IN KATEHETSkih DRUŠTEV. ■ LAST „SLOMŠKOVE ZVEZE“ IN „DRUŠTVA SLOVENSkih KATEHETOV“.

L. XVIII. ŠTEV. 3.
V LJUBLJANI, DNE 15. MARCA 1917.

Pedagoška preišljevanja učitelja Samotarja.

Poročnik nadučitelj Fr. Samec.

(Dalje.)

Staro šolo v pravem pomenu besede sem užival samo v prvem razredu, zato naj se dotaknem še računstva. Teža predmeta smo se res naučili v prvih dveh letih jako malo; kolikor se morem spominjati, smo prišli komaj do trideset. Računili smo po stari Močnikovi računici. Da bi bil učitelj delal kake eksperimente pred tablo s paličicami, kockami itd., to mu seveda še na misel ni prišlo. Prvi dan, ko smo se začeli učiti, je napisal na tablo številko 1 in mi smo prepisovali. To je še precej dobro šlo. Tudi drugi in tretji dan, ko smo pisali +, —, =, ni bilo sile. Toda potem je prišla številka 2. Tu smo se pač potili, preden smo spravili kaj skupaj. A človek se vsega nauči in tudi mi smo premagali prve težave, da smo prišli do pravega računstva.

Jaz sem najraje sedel na koncu klopi bolj spredaj, da sem hodil tablo »linirat«. Preden smo namreč začeli računiti, je učitelj dal to povelje, in trije smo skočili k tabli. Dva sta prijela dolgo ravnilo vsak pri enem koncu, tretji pa kredo in pričeli smo izvrševati prijetno nalogo. Dokler smo bili pri tabli, se mi je vedno zdelo, da dobro delamo, ali ko smo prišli v klop, se je vselej pokazala kaka pomanjkljivost. Dve črti sta bili preveč skupaj, drugi dve preveč narazen, tretja je zopet kazila sama, ker je bila na enem koncu više nego na drugem. Toda to ni škodovalo, začeli smo računiti. Dva sta šla z računico v roki vun, eden k tabli, drugi k številnemu stroju. Ta je računil, če je znal, če ne, mu je pomagal učitelj; oni je pisal. Ko sta tako spravila skupaj en kupček, sta menjala vlogi in začela drugi kupček. Potem sta šla v klop in prišla sta na vrsto druga dva. Ko je bila tabla popisana, oziroma pomazana, smo jo zopet obrisali, »zlinirali« in računili dalje. In to je šlo naprej celi dve leti. Nikdar ni dal učitelj kake uporabne naloge; to smo prihranili vse za pozneje. Pač pa nam je dal v drugem šolskem letu vsak dan domačo nalogo.

Res, jako malo smo se naučili v dveh letih, a v kljub temu sem na koncu četrtega razreda napravil brez učiteljeve pomoči vsako nalogo iz stare računice (tretja stopnja), ki je bila precej težja, nego današnja Črnivčeva. In kako je danes? Dobim učence, ki hodijo peto leto v šolo. Po raz-

ličnem ponavljanju in pripravi začnemo pismeno seštevanje in uporabne naloge. To gre še dovolj gladko. Ravnotako je z odštevanjem. Tudi to gre. Če pa začneš mešati uporabne naloge s seštevanjem in enake z odštevanjem, pa že ne gre več. Tu je že treba navodil in pomoči, da spravi ta ali oni nekaj skupaj. In če se nazadnje drzneš in daš nalogo, ki je sestavljena iz seštevanja in odštevanja, tu se vse neha. Najnadarjenejši učenec ne vé, kje bi začel računati. Človek bi skočil iz kože. Saj je vendar nemogoče, da bi bili otroci od narave tako zabiti, da bi kaj takega ne spravili skupaj; poneumniti jih je morala naša izvrstna metoda računskega pouka. Kmet ima toliko in toliko denarja, proda voli za toliko in toliko in zakupi toliko in toliko; koliko denarja prinese domov? Da bi se ne našel pred tridesetimi leti učenec, naj bo že na tej ali oni enorazrednici, ki bi napravil to nalogo, si ne morem prav predstavljati. Sedaj moraš vse izvleči iz otrok, vsako stvarco posebej in vse lepo urediti sam, učenci niso zmožni misliti prav nič.

Toda že slišim: Učitelj je sam kriv, če učenci ne znajo napraviti naloge. To je znamenje, da ni ravnal metodično in je dal nalogo brez zadostne priprave. — V prejšnjih časih tudi ni bilo nikake priprave, pa smo vendar znali računati.

Ko smo bili stari po štiri, pet let, smo že klatili jabolka. In če je zakričal kateri: »Bežimo, ,adn' gre!« smo jo takoj pobrisali z vrta. Potem smo se izpraševali: »Koliko jih imaš ti?« »Jaz imam tri.« »Jaz jih imam pet.« Čeprav smo bili stari po pet let, smo vendar že vedeli, da pomeni ,adn' en človek in da ima ta tri, oni pet jabolka. Ko smo potem prišli v šolo, učitelju ni bilo treba paličic, kock in drugih predmetov, temveč je lahko začel kar s števili, ker so bili otroci že toliko prebrisani, da so si lahko poleg vsakega števila mislili te ali one predmete. Vedeli so celo, da število samo na sebi še nima prave veljave, če ni še predmetov zraven; vendar — kdo bo stavil meje otrokovi domišljiji? — so števila oživili in jih spravili v primeren sistem. Učitelj jim je prišel na pomoč in jim je pokazal številni stroj.

Najbrže nisem bil še pet let star, ko sem znal šteti do sto. Številnega stroja seveda še nisem poznal, številka tudi ne. Brez gotovega sistema bi ne bilo mogoče zapomniti si vrsto toliko števil. Toda kaj je lažje nego to, ko že samo imenovanje števil znači decimalni sistem. Mislil sem si dolgo črto: do 10 je šla naravnost, od 10 do 20 na levo, pri 20 se je obrnila na desno, pri 30 malo bolj na desno, pri 40 še bolj na desno. Od 50 do 80 se je lomila zopet na levo, pri 80 naravnost, od 90 do 100 malo na levo. Da so bili ti oddelki bolj ločeni, so bili še različno barvani: nekateri svetleje, drugi temneje. Ker sem znal takrat že igrati domino, so mi služile domine kot števila do 10. Za 9 sem vzel osem—ena, za deset pet—pet. Desetice so pa odločevali oddelki one črte. Ko sem se naučil pisati številke, so te izpodrinile domine.

To je bil moj sistem, ki mi je služil potem ves čas mojega računanja in mi služi deloma še danes. Ako slišim n. pr. 79, se mi takoj zablščí ta številka pred duševnimi očmi na onem svetlem mestu pod temnim kotom.

Seveda so te predstave vedno bolj bledele, kolikor manj sem jih potreboval.

Jaz sem torej svoj sistem že prinesel v šolo, ravnotako še marsikateri drugi, zato nam je računstvo dobro šlo; tisti pa, ki so prišli prazni, so si morali napraviti sistem šele v šoli. Učitelj jim je pomagal s številnim strojem in palico (vendar moram pripomniti, da je bil zaradi računstva le malokdo kaznovan), da so si nazadnje le vsi prilastili števila, kakor je komu najbolje kazalo. Na vsak način je šlo to počasi, toda naslednja leta so pokazala, da ta čas ni bil izgubljen: če je bilo manj računstva, je bila pa glava bolj bistra. — Kako stališče bi bil zavzel napram paličicam in kockam, ne vem; vem le, da sem brez njih izhajal čisto dobro. Najbrže bi bili vsi ti predmeti šli brez sledu mimo mene, ker niti številni stroj ni motil mojega sistema, ko sem vendar tolikokrat stal pri njem in porival kroglice semintja.

V drugem razredu, ko smo imeli že trdno podlago, je šlo igranje dalje, da niti ne vem prav, kdaj sem se poštevanke naučil. Da mi je ni nikdo metodično obravnaval, je gotovo, in tudi to nam ni škodovalo. Sedaj smo delali tudi uporabne naloge.

Nazadnje je prišlo pisano računanje z uporabnimi nalogami. S kakim veseljem so nekateri računili! Čim bolj komplicirana je bila naloga, tem rajši sem jo delal. — Učitelj mi je narekoval, jaz sem pisal na tablo. Ko sem bil gotov, sem potegnil spodaj črto in nalogo prečital. »Torej kako boš to izračunal?« (Ta učitelj je bil slab metodik.) »To množim s tem, ono z onim, produkte seštejem in vrsto razdelim na toliko delov. Kvocijent je zahtevano število.« (Mi nazadnjaki iz stare šole smo tudi take nepotrebne izraze rabili, dà, še celo definirati smo jih morali znati!) In računil sem. Ko sem bil gotov, se je učitelj še prepričal, če je vsak razumel nalogo, in je vprašal tega ali onega, zakaj tako in tako in ne drugače.

Naj bi danes kdo poizkusil s takimi nalogami! Toda nadzorniki in drugi izvrstni učitelji imajo kaj hitro pri rokah izgovor, da pokrijejo puhlost naših učencev. Čemu te komplicirane naloge in sploh to pisano računanje? Naši ljudje računajo vse na pamet, zato je škoda časa, ki ga izgubimo na ta način.

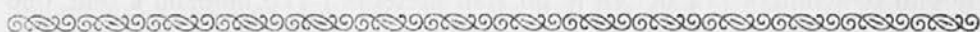
Ali drži ta zagovor? Ne!

Prvič: Na pamet naj računajo ženske, ko jajca kupujejo in prodajajo. Ko bo kmet prodal voli ali prešiče, naj potegne zapisnik iz žepa in izračuna, koliko bo dobil zanje. Žalostno je, da se kmetje — z nekaterimi častnimi izjemami — ne pripravijo pisano računati; deloma pač ne znajo, deloma se pa ne potrudijo. Zato pa mnogokrat čitamo tožbe, da kmet vse premalo računa. Izračunati bi moral svoje pridelke, prejemke in izdatke in jih razdeliti na vsak dan v letu, da bi vedno vedel, pri čem je. Dokler ne bo kmet tako delal, ne bo pravega napredka. — Ako bo naša šola poučevala računstvo na ta način kakor danes, je ta čas še jako daleč.

Drugič: Ali se poučuje računstvo v šoli res samo zato, da se naučijo ljudje toliko, kolikor ravno potrebujejo, ko si kupijo tobaka, olja ali obleko? V prejšnjih časih so znali to izračunati, če so hodili kdaj v šolo

ali ne. Poglej samo staro ženico, kako ti napravi tudi večje račune! Seveda s pomočjo prstov in na groše. In če jo vprašaš, kje se je naučila računati, ko ni hodila v šolo, ti odgovori: »E, tega se človek že nauči, kadar mu je treba.« Ko čuješ tak odgovor, si moraš nehote misliti: »Srečni ljudje, ki se niste učili računati v današnji šoli! Naučili bi se bili morda malo več kakor sedaj znate, toda tiste bistroumnosti, ki z njo računite sedaj, bi ne bilo.« Predvsem pa bi moralo biti ravno računstvo predmet, kjer bi se otroci bistrili razum. Današnja metoda tega ne vpoštevava.

Mogoče se bo zdela komu beseda puhlost pretrda, a brez ozira na dejstva, ki jih opažamo lahko vsak dan na učencih, dobimo ta rezultat že iz metode in snovi, če vidimo kakega otroka ali ne. Ne samo iz računstva smo izločili vse, kar je bilo »težko« in se je sploh dalo odpraviti, ampak tudi iz drugih predmetov. Sicer so prišle formalne stopnje precej ob veljavo, vendar bo vsak napreden učitelj otroke, preden jih bo kaj vprašal, »pripravil« na snov in jim jo »podal«. Drugače bi se mu znalo pripetiti, da bi nihče v razredu ne imel pojma o stvari, ki jo hoče vedeti. In če bi to ne bil pedagoški škandal? Vkljub pripravi in vestnemu podavanju pa dobi potem učenca, ki stvari ne razume in ne zna odgovora, ko je vprašan. Učitelj ne sme ravnati »kruto« in pustiti, da bi se otrok »mučil« (ko bi namreč mislil), temveč pokliče drugega, da mu ta pove. Potem: »Ponovi ti sedaj!« Če se to godi šest let in se poučujejo vsakdanje stvari, se otrok že nauči, da nekaj brbra. In to imenujemo potem njegovo znanje. (Dalje.)

Poučuj pravilno!

Formalne stopnje pri verouku v ljudski šoli.

J. Kramar.

(Dalje.)

Na neki drugi šoli je bil katehet, ki je bil zelo vnet za šolski pouk, pa vsled nepravilnega poučevanja ni dosegel zaželjenih uspehov. Poučeval je verouk zelo intenzivno, jemal v katekizmu vprašanje za vprašanjem kar po vrsti, začeni z vprašanjem: »Kateri nauk je najpotrebnejši?« itd., toda brez nazornih pomočkov. Seveda so se učenci težko učili; kar nič ni šlo naprej; katehetu je pa časa zmanjkalo, da bi bil mogel vse predelati. Končno še najpotrebnejšega in najvažnejšega ni mogel dokončati, ker se je prej predolgo mudil pri nebistvenih vprašanjih. Drugo šolsko leto je pa drugače začel, meneč, da bo boljše. Odpravil je namreč katekizem kot učno knjigo ter je kar tako po svoje pripovedoval; učenci so ga pa poslušali, ne da bi se bili katerikrat učili iz katekizma. Uspeh je bil zopet zanič. Pri vizitaciji otroci niso nič znali, ker niso imeli učne knjige, na katero bi se bili opirali. To je pa slabo tudi za poznejše življenje, ker učenci ne znajo v potrebi katekizma rabiti, če ga niso poznali v šoli. Navedem zgled iz klasične latinščine.

Znano je, da se stavki po vsebini razdele takole: A. Pripovedni. B. Vprašalni. C. Željni. D. Velelni. Pripovedni stavki so pa lahko: I. Subjektivni. II. Objektivni. III. Atri-

butni. IV. Adverbialni, ki so zopet: 1. krajevni, 2. časovni, 3. načinovni, in sicer: a) primerjalni, b) posledični, 4. vzročni, ki pa so: α) pravi vzročni, β) namenilni, γ) pogojni in δ) dopustni.

Rado se zgodi, da učenec pozabi konstrukcijo tega ali onega stavka, treba je torej dotično tvarino ponoviti. Kdor zna hitro najti v slovnici dotični odstavek, o tem se lahko reče, da še dovolj zna latinski. Če pa n. pr. učenec išče namenilne stavke pri vprašalnih, nima mnogo pojma o latinščini.

Prav tako je tudi s katekizmom, ki ga je treba večkrat v roko vzeti ter ponavljati to in ono. Če učenec išče nauk o božjih zapovedih pri apostolski veroizpovedi, o tem se lahko reče, da nima mnogo verskega znanja. Zato je pa učna knjiga neizogibno potrebna. Seveda mora biti učna snov v knjigi predvsem pravilno razdeljena ter jasno razložena. Nepravilnost in nejasnost le bega učence.

Ko sem pregledoval najnovejšo latinsko slovnico pri podredju, sem opazil, da je vse sempatja razmetano brez prave zveze. Posledični stavki so med namenilnimi in vzročnimi, ko vendar spadajo v vrsto načinovnih stavkov. Primerjalni stavki so med dopustnimi in časovnimi, ko so vendar del načinovnih stavkov. Časovni stavki so za primerjalnimi, a to ne more biti, ker prej govorimo o prislovnem določilu časa, kakor pa načinu. Vsled nepravilne razdelitve podrednih stavkov je nejasna tudi razlaga. Pri časovnih stavkih se loči »cum temporale« od »cum narrativum«, ko je vendar jasno kot beli dan, da je vsak časovni stavek pripovedni, torej vsak »cum temporale« je hkrati tudi »cum narrativum«, seveda vsak pripovedni stavek pa ni časovni. Kdaj se veže časovni »cum« z indikativom, kdaj pa s konjunktivom, se določi v latinščini po razmerju obeh dejanj, da se namreč primerja dejanje stranskega stavka z dejanjem glavnega stavka. I. Kadar se govori o sedanosti ali o prihodnosti, se veže »cum temporale« itak le z indikativom. Z indikativom se veže tudi takozvani »cum iterativum«, ali bolj precizno izraženo »perfectum antecedens in plusquamperfectum antecedens«, to je dejanje, ki se vselej vrši pred sedanjim, oziroma pred polpreteklim časom, n. pr. Verres ver incipere arbitrabatur, cum rosam viderat.

II. a) Kadar se pa govori o preteklosti, se za preddobno dejanje jemlje »cum« s konjunktivom plusquamperfecti. V novi slovenski slovnici za srednje šole je na strani 117.: »Predpretekli in predprihodnji čas se moreta tvoriti le z dovršniki.« Slovnico se kratko reče: Za preddobno dejanje se rabi dovršnik.

b) Kadar pa govorimo o preteklosti za istodobno dejanje, je pa stvar težja: α) Za popolnoma istodobno dejanje, če se namreč obe dejanji popolnoma krijeta, se rabi »cum« s konjunktivom imperfecti, pa tudi z indikativom; n. pr. cum ambularem, cantabam, ali pa tudi: cum ambulabam, cantabam.

β) Kadar pa pade dejanje glavnega stavka v dejanje stranskega stavka, se pa mora na vsak način vezati »cum« s konjunktivom imperfecti, n. pr. cum scriberem, amicus meus venit. Obe dejanji se krijeta le v eni točki.

γ) V nasprotnem slučaju, če namreč stavek obrnem, da pade dejanje stranskega stavka v dejanje glavnega stavka, pa se eo ipso veže »cum« z indikativom perfecti, torej: cum amicus meus venit, scribebam. V novi latinski slovnici se taki »cum« brez potrebe imenujejo: cum explicativum, inversum itd. Vse je nejasno, učenci ne bodo znali napraviti razlike med raznimi časovnimi »cum« ter se bodo motili. Latinec gleda predvsem na razmerje obeh dejanj. To velja osobito tudi v notranje zavisnih stavkih, od katerih imajo eni: a) samo razmerje istodobnosti, kakor namenilni stavki, zato nastopata tukaj le dva konjunktiva, namreč praes. in imperf. po posledici časov. Latinec je tukaj drugače mislil kakor mi. b) Za glagoli »timendi« pa stavki niso vedno istodobni, kakor je v slovnici na strani 178., § 305., ampak je tukaj razmerje dvojno, namreč istodobnosti in preddobnosti, n. pr. Verres cum Romam venisset, timebat, ne accusatus esset. V nemščini bi se glasilo: Als Verres nach Rom gekommen war, fürchtete er, angeklagt worden zu sein. Kdor pozna zgodovino o zvitem Veru, mora temu pritrditi.

Dalo bi se še mnogo pisati o raznih podrednih stavkih, ampak to ni moj namen. Hotel sem samo pojasniti, da je dobra učna knjiga velike važnosti pri učenju ter je neobhodno potrebna. Dobra knjiga pa je le tista, v kateri je tvarina pregledno razdeljena ter jasno razložena. To velja ravno tako o veroučnih knjigah. Seveda se mora vsak učitelj, osobito pa veroučitelj omejiti le na najvažnejšo snov, ker je katehetu odmerjenih le pičlo število ur. (Dalje.)

Šolski program „svobodne šole“.

A. Čadež.

Lani je razpečavalo društvo »Svobodna šola« svoj koledar, ki ga je bilo dalo natisniti 50.000 izvodov. Vanj je bil sprejet tudi program, ki ga hoče »Svobodna šola« uveljaviti in »zagovarjati z besedo in v pismu«.

Kaj »Svobodna šola« namerava, nam je že davno znano. Preobširno bi bilo, ako bi doslovno navajali ves program, ki so vanj zastopniki svobodnega šolstva z blestečimi frazami zavili svoje odkrite in skrivne udarce proti verstveni šoli in vzgoji. Za vzorec omenjamo samo posamezne točke, ki zadevajo vzgojo in verstvo.

Pod naslovom »Načelo reforme« beremo sledeče:

»Šola ima dolžnost, da razvija duševne in telesne moči otrôk, da jim preskrbuje potrebno znanje in spretnosti ter jih tako usposobi za vrle ljudi in državljane.«

To pravilo je kopija § 1. drž. šol. zakonika, s tem razločkom, da je izpuščena temeljna zahteva vsake šolske in izvunšolske pedagogike, da je namreč treba otroke »n r a v n o - v e r s k o v z g a j a t i«.

Dalje beremo:

»Pouk verstvenega in npravstvenega nauka je prepuščen verstvenim družbam, ki morajo same prevzeti vse stroške v te namene, kljub temu, da ima tudi tukaj država vrhovno nadzorstvo. Ni pa dovoljeno, da bi se k temu pouku ali pa k verstvenim vajam kdo silil.«

V tej zahtevi je zapopadeno jedro vseh svobodomiselnih teženj, ki so se zanje borili in se še bore zagovorniki svobodne šole. Da se obenem potegujejo tudi za takozvano e n o t n o s t n o š o l o , se ni čuditi, ker bi pod tem plaščem svoje namere najlažlje uresničili. Zato so v poglavje o organizaciji šole vrinili to-le zahtevo:

»Soloobvezna doba traja od izpolnjenega šestega leta dalje polnih osem let. Za vse otroke brez ozira na spol se ustanovi e n o t n a š o l a , ki obsega petrazredno spodnjo stopnjo in štirirazredno zgornjo stopnjo. Obisk četrtega razreda v tej skupini ni obvezen.«

Kako umevajo bojevniki za »s v o b o d n o š o l o« — pojem s v o b o d e , je jasno iz odstavka, ki se glasi: »B o g o s l o v n e f a k u l t e t e n a v s e u č i l i š č i h s e o p u s t e.« —

Da ne bi se niti po zavodih moglo vzgajati svobodno po krščanskih principih, so spravili v okvir svojih pravil in zahtev še to-le določilo: »Gojenci sirotišč so dolžni hoditi v javne šole«.

Za začetkom vseh sanjarskih načrtov so pristavili še postulat, ki se tiče pedagoško-didaktične uredbe svobodne šole: »Učiteljstvu je zavarovana popolna politična, verska in materialna neodvisnost«.

V program so vpletena seveda tudi po sebi umevna splošnoveljavna pravila šolskih reform. Glavni bojni klic in vojna parola pa jim je: »Proč z vsem verstvenim vplivom na šolo!« — Reforma šole, to je bojevnikom za svobodno šolo samo zunanji plašč, pod katerim hočejo svoje perverzne načrte ugotoviti.

Naloga krščanskih pedagogov in vseh, ki jim je pri srcu versko-nravna vzgoja mladine, pa bodi, da ta plašč odgrnejo ter pokažejo »Svobodno šolo« v vsej goloti. Brezverstvena šola bi kljub vsem morebitnim dobrim reformam ne bila »prenovljena šola«, ker bi ji manjkalo tega, kar je najboljšo: trdna vzgojna podlaga.

Ne jemljimo mladini mladosti.

V. J.

Spominjam se dne, ko sem stal prvič pred svojimi učenci. Zdi se mi, da nisem vedel, kaj bi počel z rokami, da bi delal na učence dober vtis. — Bog ve, kaj bi bil odgovoril tedaj človeku, ki bi me bil vprašal, če vem, kaj hočem na svojem mestu. V trenutku spoznanja bi morda odkritosrčno povedal, da ne vem; bržkone bi mi pa domišljavost narekovala neumnejši odgovor. — Mislil sem, da sem pripravljen na pot učiteljskega poklica. Vzgojne ideje sem — ako ne ravno lovil — pa vsaj sprejemal v krog svojih nazorov, kjerkoli sem naletel nanje. Čim novejše so bile, tem bolj dobrodošle. Pretirano izmišljene sem topleje pozdravljial nego zmerne, na skušnji temeleeče. Bil sem prepričan idealist, to se pravi domišljavec, kajti vtepel sem si v glavo, da sem vzvišen čez vse navadne zemljane in sotovariše, ker nisem pomagal zabavljati čez draginjo in plačo. Najzagadnejše se mi zdi to, da nisem spoznaval, da se igram pedagoška in da ravnam z otroki tako kakor tista srednjeveška deklica velikanka, ki je mislila, da so kmetič, plug in voliči igrača.

Sanjaril sem, kako dvignem deco na višino, kjer bodo pooblani in ,spolitirani' navihanci in zaspanci, srboriteži in lenuhi, vsi po enem kopitu; na višino, kjer bodo odstranjeni vsi izrastki, zaglajene vse vdrtime in vzoren, resen, realen človek vzgojen iz vročekrvne živahnosti in tope brezbriznosti. — To so bile moje sanje. Morda se domisli še kdo podobnih?

Bože, kakšen bi neki bil svet, ako bi bil obljuden z lutkami, kakršne bi izšle iz rok vzgojiteljev, h katerim sem bil napoten? (To spoznavam šele zdaj, ko izdaleč mislim na šolo in svoje početje.) Hvala Bogu, člo-

veška narava je ukoreninjena pregloboko, da bi se dala izrvati iz src. To je že marsikomu preprečilo, da ni mogel izkazati vsega, nad čemer je vihtel šibo, spleteno iz svojih vzgojnih idej. Mislim ideje, ki hočejo usposobiti otroka pri jezikovnem pouku za pismouka, pri prirodopisu za živi seznam števila nog v živalstvu, pri računstvu za špekulanta, pri zemljepisu za agenta, pri zgodovini za živo tabelo letnic itd. In vse to v dobi, ko potrebuje učenec vzgoje, ne rafiniranosti, in ko nimajo te učenosti po večini nikake opore v življenjski izkušnosti učenčevi. V mislih imam dresiranje, ki izpodriva vzgajanje in jemlje mladini mladost. — Koliko srčnega smeha in veselih trenutkov je zamorjenih v šoli, kjer vlada duh realnosti! Koliko jasnih pogledov skalijo metode, ki ubijajo svobodo duha! Pozabljamo na mladost in njeno pravico do smeha, pravljič in iger. Pozabljamo celo na svojo lastno mladost, ko so uhajale naše oči iz učilnic za ptiči in oblaki. Kako bi drugače mogli mučiti otroškega duha z osebkami in povedkami, odštevalci in zmanjševalci, ledišči in vrelišči, poldnevnikami in vzporedniki in drugo tako robo, ki je deca ne more otipati, slišati in videti, niti si je predstavljati. Usužnjujemo duha in puščamo srca prazna, trpinčimo misli, a pozabljamo čuvstva. Razdiramo otroško naivnost in jo nadomestujemo s puhlim posnemanjem odraslih.

Uspeh te vzgoje so trudni pogledi otroških oči, domišljave opazke k govoru odraslih, kritikovanje ravnanja staršev, vmešavanje v zadeve, ki jih ne brigajo, želja po cigareтах ali celo pijači, postavanje ob nedeljah, vse to v edini namen — posnemati odrasle. Otroško jim pomeni toliko kakor otročje. Čeravno se pokažejo ti pojavi v vsej svoji drznosti navadno šele tedaj, ko ima mladina šolo za seboj, vendar jih je povzročila šola, ki ni vzgajala, ampak dresirala. Šola je kriva, da se otroci, posebno oni, ki so obtičali, sramujejo biti popoldanski učenci; pa je tudi vzrok, da je ideal dopoldanskega učenca ponavljalna šola, ponavljalčev cilj pa izpustnica. Vse te želje so bolehnost naše šole, kajti rojene so malokdaj iz hrepenenja po napredku; narekuje jih misel, da pridejo otroci iz otročje družbe med »ta velke«.

Morda nalete te besede na odpor. Ne jemljite zametavanja odštevancev in zmanjševalcev dobesečno. Kdor hoče razumeti, bo razumel. Dejstvo je, da se v mnogih šolah ne živi, ampak životari. Zakaj? — Ker puščamo življenje izven šole, recimo pred šolo. In mladina sama je življenje. Ločiti jo od njega se pravi, iztrgati ji srce. Kar ji dá šola, si srce ne osvoji, ker je odsotno, daleč proč...

Mati vsega življenja je природа. Šola, v kateri se ne smeje solnce, ne žvrgole ptiči, ne diše cvetice, je sirota brez matere, je ubožnica v duhovnem zmyslu. Kjer dece ne vzgaja ljubeča mati, so mlada srca kakor pust, siv jesenski dan. Manjka jim mladosti; solnce, ptiči in cvetje so simbol mladosti.

Mladost je cvet življenja, je svatovsko oblačilo narave, je smehlaj božji. Ne grenimo, ne jemljimo je. Ne trgajmo mladine od življenja k životarjenju, hiranju. Naloga vzgoje je obrusiti dušo, da bo prozorna, čista podoba božja. — Mi si pa v potu svojega obraza prizadevamo, da jo

uklenemo v spone realnosti, da bi suženjsko sledila našemu ozkosrčnemu udejstvovanju učnih načrtov. Naši uspehi se zrcalijo v prenasičenju mladine z živlenskimi — pa ne doživljenimi — modrostmi, v tem ko ne razločuje ščinkovčevega petja od siničjega, zajčjih stopinj od dihurjevih. Ne čuti harmonij in disharmonij v glasovih in barvah. Zakaj? Odtrgali smo mladino od matere prirode, dajemo ji vzgojo tuje guvernante. Pozabili smo, da so oči in sluh najmenitnejša okna duše in da dovolj ume, kdor ume gledati in poslušati. Pozabili smo, da so ljudje z očmi slepi, z ušesi gluhi. Koliko je stvari, ki jih ne znajo videti, koliko zvokov, ki jih ne znajo slišati. Vse, kar je okoli človeka, pripoveduje bodisi ušesom, bodisi očem. Z videnjem (gledanje ne zadostuje) duh raste, s slišanjem se plemeniti. Velikost brez plemenite lepote je nestvor. — Da spoznamo namen stvari, pogledajmo in zapomnimo si, kako vznikajo, rasto in dozorevajo. Naučimo se slišati, kako stvari govore, in razumeli bomo, kaj hočejo od nas. Dajmo jim, kar hočejo! Veneča trava prosi s svojim sklanjanjem vode. Zalij jo in vzpne se, zazeleni v novi svežosti — to je njena zahvala. Pticek, ki boječe poletuje krog enega mesta, ti pravi: ne hodi blizu, tam je moje gnezdo, v njem imam mladiče; nesem jim črvička, a si ne upam k njim, ker tu stojiš. — Odiđi torej in kadar pticek svoje godne mladiče izpelje in zapoje, poslušaj; to je zahvala tebi. Ne misli, da si žival ne zapomni, kar ji storiš. Tepi jo in ogibala se te bo; ako si ji dober, se ti približa. Živali in rastline se ne varajo, žive po večnem zakonu, ki ga nosi v sebi vsaka stvar; v pečki je drevo, v drevesu cvetje, listje in sadje. Poteptaj pečko in pomandral si vse. Veš, kaj zaslužiš za to? Ničvrednež je, kdor ne pomaga rastlini ali živali, ako prosijo. Drevo samo ponuja, ako je v obilju, le človek s prosto voljo odreka to, kar ima odveč. — Ako ulomiš drevesu vejo, ostane mu rana, ki krvavi. Hudobnež si, ako pokončuješ in kaziš stvarstvo, v katerem ima vsaka stvar svoj namen — biti Stvarniku v čast, nam v veselje. Uči se videti in slišati in srce ti pove, si-li razumel.

Na vse to smo pozabili. In vendar je otroško srce žejno in lačno ljubezni, ki jo oznanja stvarstvo v vsaki travi, vsakem ptičjem spevu. Mi pa grajamo svoje učence: te ni sram, tako si velik, pa tako neumen! In bodrimo jih: saj ste že veliki, niste več otroci. — Kaj hočemo in kaj dosežemo s tem? Menda vendar nimamo namena sramotiti mladosti!? — Ne ponižujmo torej v očeh mladine tega, kar je dragoceno bogastvo človeštva. Ne jemljimo ji mladosti. Ne tirajmo je v svet brez zvokov in brez barv, brez čutov in srca. Učimo jo slišati in videti! Kdor pa tega sam ne ume, naj ne trga mladih src od Stvarnika!

Abstinenčni kotichek.

Zmernostno gibanje je tekom zadnjih mesecev deloma prešlo v nekako bojevito stanje, ki se je razvilo med strožjimi in pohlevnejšimi zagovorniki abstinence, med apostoli abstenenčne propagande, ki se poganjajo za to, da bi zlomili pivske navade in ozdravljali alkoholike — iz socialno-karitativnih razlogov, in med onimi, ki so jim merodajni bolj ascetični razlogi. Širšo razpravo z ozirom na knjižico »Die katholische Abstinenzbewegung in grundlegenden Leitsätzen« von Universitätsprofessor dr. J. Ude, Graz, je objavil tudi znani moralist in pisatelj P. Avg. Lehmkühl S. J. v 70. letniku »Theol. prakt. Quartalschrift«, 1. zv. Izrekel je med drugim tudi tale stavek: »Fast alle diese ‚Leitsätze‘ erregen schweres theologisches Bedenken« etc.

Mi k temu samo to-le pristavimo: Ako se v krogu abstinentov kaj pretirava, je prav, da se resnica pove in stvar na vse strani razjasni. »Veritas liberabit vos!« Kajpada ne kaže, da bi v vsaki trohici iskali pretiravanja in zmote.

Pa naj se za strogo določitev in omejitev teh in onih pojmov pulijo in kosajo učenjaki, naj zagovarjajo vrednost sladke kapljice, ki jo je Bog ustvaril, kot neko dobrino za stare kosti; — če gre za dobrobit mladine, tu se moramo pa zediniti vsi vzgojitelji in šolniki ter voditi nežni naraščaj po poti treznosti, zmernosti in abstinence do boljših časov.

Vsled želje abstenenčnih bojevnikov otvarjamo v listu, ki naj je tudi svetovalec v vseh vprašanih vzorne vzgoje, predalček, ki smo ga krstili za »Abstinenčni kotichek«. Za to številko smo prejeli naslednji članek:

Alkoholno vprašanje v šoli.

Nadučitelj L. Koželj.

V zadnjem času so se začele zanimati oblasti bolj kakor kdaj prej za protialkoholno delovanje med mladino. Saj je tudi nujno, da se postavimo zlasti v teh dneh z vso energijo v bran temu sovražniku človeštva. Mnogo bolj kakor preje se je priljubil tolažnik-alkohol ljudstvu ravno v vojnem času, saj »teši žalostna srca, pomaga nositi zlo in gorje in daje srčnost in pogum«.

Vince spravi v dobro voljo vsakogar; alkohol ne izbira nič, vsakdo mu je dober, bodisi star ali mlad. Najhujše zlo je, da se je vtihotapil in ukoreninil tako močno med našim naraščajem. Fantiči, jedva šoli odrastli, pohajajo po krčmah in popivajo celo pozno v noč. V strahu smo, kakšna bo bodočnost narodova, ko bodo zrastle iz teh izpitih mladih ljudi možje, ki pač ne bodo možje, kakor jih bo terjala in krvavo potrebovala domovina. Vse to kaže, da je treba intenzivnega dela ne le zunaj šole, marveč tudi v šoli.

»Česar se Janezek ni učil, tudi Janez znal ne bo« — pri malih je treba začeti. Mladini moramo pristuditi alkoholne pijače, da jih bo mrzila

in se bala njih pogubnih posledic. »Sveta vojska« je nasvetovala, naj bi se v to svrhu zbrali šolski otroci v družbico »Mladih junakov«.

Vse lepo — krasne misli! Ali marsikatera cenj. tovarišica in tovariš bosta vprašala, kako to začeti, kako nadaljevati, da bo imelo delo zaželjen uspeh. Nikakor ni dovolj, da poveš otročičem morda v začetku leta samo, kakšen škodljivec je alkohol, koliko zla povzroča. Nato jih pa vprašaš: »Vi ne boste več pili, kaj ne?« Otroška srca so začudo mehka in vzprejemljiva. Vsi bodo takoj vneti in ti bodo brezdvomno obljubili. Ali, ko pride prva vabljava prilika, n. pr. na Martinovo nedeljo ali na pustni večer, oj, takrat so pozabljene obljube; — le pijmo ga, saj ga ponujajo mati sami! Seve, da se bo doseglo ponekod z malim trudom veliko uspeha; a drugod morda z velikim trudom vsaj izprva prav malo.

Mi vsi smo vneti za dobro stvar. Kako tudi ne, saj se mora uprav učiteljstvo najbolj boriti s posledicami alkohola, ko bistri trde glave poverjenih mu šolarjev. Zato je potrebno, da se oglašamo z nasveti v abstinencnem kotičku kar najpogosteje. To bo v prid zlasti mlajšim učnim močem, ki nimajo do danes v to svrho nikakega učnega pripomočka, razen dveh brošuric, iz katerih naj zajemajo učno snov. Morebiti bi bilo dobro, ko bi se zbralo in izdalo nekaj učnih slik kot prvi učni pripomoček učiteljstvu.

Tovariš Fr. Petrič je priredil v to svrho slike, ki so pa primerne le bolj za višjo stopnjo; na kmetih bi jih uporabljali šele v ponavljalni šoli. Na nižji stopnji pa je treba učencem pokazati vpliv alkohola kar najbolj nazorno. In tozadevno je sprožil izvrstno misel tovariš Fr. Lovšin, ki nam bo tudi bržčas sam naslikal nekaj prizorov iz življenja alkoholika in treznega človeka. Te slike bodo izvrstno učilo v ljudski šoli.

To bi bilo nekaj skromnih misli za začetek. Upamo pa, da abstinencni kotiček ne bo pogršal sotrudnikov, marveč bo vsekdar napolnjen, kar nam bo vsem v prid.

V slogi je moč — vsi brez izjeme se moramo za to zavezati, potem bo šlo.

Listek.

Iz zapiskov mojega potovanja po fronti.

Spisal učitelj V. Č.

Ob izbruhu svetovne vojne mi niti na um ni prišlo, da bom moral tudi jaz zamenjati šolsko torišče z vojaškim življenjem, z vojno; poudarjalo se je namreč vsekrižem, da vojna ne bo dolgo trajala.

Učiteljeval sem že sedmo leto na različnih krajih, ob početku vojne v nekem prijaznem goriškem trgu — lepo mirno dalje, četudi je že besnela krvava borba. Čas se je pa kmalu predruožil. Peti mesec potem, 8. decembra 1914, sem bil že klican k črnovojniškemu prebiranju in tudi po-

trjen. Nekoliko ponosa se mi je vsekako bralo z obraza; čutil sem pa vendar neko bol, ko sem se spomnil, da se ne bo lahko odtrgati od tolikanj priljubljene šolske mladine in jo zapustiti — morda za vedno.

7. januarja po pouku sem se s kratkimi besedami poslovil od šolske dece. Presenečena so bila mlada srca, ker se nihče ni nadejal tako naglega odhoda. Jokaje so stokali otročiči: »Molili bomo za Vas, gospod učitelj, da se povrnete!« Tistega dne popoldne stopi v moje stanovanje najpridnejša učenka Vekoslava B. Oblečena v svileno obleko, lase lepo dostojno razpletene, v roki pa šopek raznobarnih cvetk — bi se rada poslovila v imenu vseh tovarišic. Izgovorila je komaj tretjo besedo: »Velecenjeni gospod učitelj!«, in že je jela plakati. Potolažil sem pridno učenko, in pričela je svoj poslovilni govorček iznova. Sredi je zopet prekinila s tihim, sramežljivim jokom. Spet sem moral tolažiti. Dovršila je. Lepi šopek sem shranil ter ga pozneje pred odhodom k vojakom oddal svojim staršem.

14. januarja sem se poslovil tudi od svojih ljubih staršev, poslovil tudi od ljube domovine. Težko je bilo slovo od dragega očeta in ljubljene mamice, vendar sem tudi to prenesel misleč: Za par mesecev se zopet vidimo; če ne . . . odmevala mi je v duhu melodija pesmi: »... za domovinu mrijeti kolika slast — i prot dušmaninu — mora on, mora past!« — Od druge strani pa so mi zvenele besede sv. Bernarda: »Spomni se, premila Devica Marija, da še nikdar ni bilo slišati, da bi bila ti koža zapustila, ki je pod tvoje varstvo pribežal, tebe pomoči prosil in se tvoji priprošnji priporočal.« S tem zaupanjem sem odšel celò vesel na brambo domovine.

Pretrpeti mi je bilo treba marsikaj. Na rezervni častniški šoli v Brežah na Koroškem so se pričele trde ure; omenim naj le »vežbanje na prostem«, v mrazu — 20° do 22° C. Prehladil sem se bil. Oditil sem moral v tamošnjo bolnico »Rdečega križa«, ki je bila nastanjena v poslopju ženskega dominikanskega samostana. Ostal sem tu 43 dni v najboljši oskrbi usmiljenih sester dominikanskega reda.

V njih kapelici sem imel priložnost večkrat zahajati k sv. mašam in prejemati sv. zakramente. Na praznik Marijinega Oznanjenja sem se pri sv. maši, ki se je brala v moj namen, priporočil Mariji, mojemu zavetniku in angelu varihu, prepustivši jim, naj vodijo nadalje moje bodoče prijetno ali neprijetno življenje.

Nato sem dovršil v štirih mesecih častniško šolo z dobrim uspehom ter odšel h kadru v Radgono. Prideljen sem bil takoj II. nadomestni stotniji v Ljutomeru. Na veliko veselje sem se sešel tu s svojim bratom Romanom, ki je tudi vojak, določen le »za lahka dela«. Pri njem sem bival, z njim sem užival veselje in kratek čas. — Od tu sem šel čez par tednov v Celje k praktičnemu izpitu, odkoder sem se vrnil v nekaj dneh h kompaniji v Ljutomer. Novembra sem bil uvrščen že v 2. kompanijo XVII. maršbataljona. Odpravljal sem se tedaj že na vojno!

2. december je prišel! Poslovil sem se še enkrat od ljube slovenske zemljice . . . V srcu sem imel upanje, da se še vidimo. — Stroj je zapiskal, in vlak se je pričel pomikati. XVII. maršbataljon se poslavlja, odhaja, in z njim tudi jaz. »Cesar nas kliče, moramo se boriti, ne smemo se hudovati,

ne obupati. Mnogo jih je že odšlo na bojišče in mnogo, mnogo jih še pride za nami!« tako sem si mislil, sloneč na oknu svojega kupeja in nemo zroč v prosto naravo. Mrzel vetrič brije preko strnenedga polja. Zamreženo solnce se nagiblje proti zatonu; vedno mrzleje postaja, mrači se že. Legel sem in v monotonem drsanju in ropotanju vlaka sem mirno zaspal. —

Vozili smo se štiri dni čez Budimpešto, Mármaros-Sziget, Kolomejo na zadnjo postajo Gwozdziec z večkratnimi presledki na postajah, kjer so razdeljevali »menažo«.

Pozabili smo navidezno na dom; bojne pesmi so se razlegale v tuje, mrtve kraje. — Kdo bi si kdaj mislil, da bom na lastne oči gledal bojne poljane, okrašene tupačam z lesenimi, ovenčanimi križi! In vse to in temu podobno sem gledal že sedaj ob vožnji po opustošeni Galiciji. Koliko križev, koliko svežih, novih pokopališč sem pozneje še videl! Tu počiva na stotine padlih, hrabrih junakov. V tiho, sladko spanje teh naših sobratov se človek nehote zamisli, ko gleda na gomile, ko čita imena na spomenikih in napise ob vhodu na te vrtove smrti: »Pro patria« ali »C. in kr. vojaško pokopališče« in slično. Tudi poznejši rodovi bodo znali govoriti o naših slovenskih sinovih, ki so v svetovni vojni preivali kri za domovino. Tudi ti se bodo zatopili v tožno-ponosne misli, ko bodo hodili kdaj po teh krajih, ko bodo gledali spomenike, čitali o junaštvih, gledali ostanke jarkov ali razvalin... V tistem spoštovanju bo potnik obstal pred njimi! Imena padlih in onih, ki se bodo zmagoslavno vrnili na svoje domove, bodo s častjo zapisana v srcih in v zgodovini našega milega naroda, vsak jih bo izgovarjal z globokim spoštovanjem in pristrčno hvaležnostjo. Rod za rodom bo pripovedoval o njih junaštvu: otrok v šoli bo s težavo razbiral črke berila, ki bodo govorile o njih, a navdušeno bo prepeval bojne pesmi, ki bodo slavile junaška dejanja. Mladeniči in možje bodo, polni ponosa, z zanimanjem čitali knjige o znamenitem času, in starček bo, tresoč se, pripovedoval strmečemu svetu: »Bil je to velik in slaven čas!«

Odšli so bili tudi ti nekoč, kot jaz sedaj —, a ne vrnejo se nikdar več! Spomniti se jih moramo včasih v molitvi, ker za nas so trpeli in za nas — umrli. Pač mnog junak bo še padel pod sovražnikovim mečem, a zmagali — zmagali bomo le mi! In nič čudnega bi ne bilo, če bi kmalu, lahko prav v kratkem že tam daleč v prelepi Vipavski dolini, ljubljeni domovini, tudi moji duši zapel večerni zvon — — — Take in podobne misli so me navdajale, ko sem motril spomenike po hribčkih, travnikih, njivah in kraj cest; tudi pogled na razvaline in mnogoštevilne jarke mi je bil pretresljiv.

(Dalje.)

Katehetski vestnik.

Katehetsko gibanje.

Pri katehizaciji v V. razredu deške ljudske šole v Marijanišču dne 12. februarja se je zbralo razmerno pičlo število hospitantov. Ne vemo, ali je bilo krivo mrzlo vreme ali kali? ... Hospitacija pri praktični katehezi v šoli, osobito če se obravnava nelahka tvarina, je izredno poučna v vsakem oziru, tako da človek v taki uri več pridobi, kot če bi prebiral dolge in učene razprave.

Kateheza g. P. Regalata Čebulja je bila mikavna zlasti zato, ker je bila v imenovanem razredu uprav na vrsti jako težavna tvarina o »znamenjih katoliške Cerkve«, ki bi sama zase zahtevala štiri, ali vsaj dve katehetični uri. Jasno je bilo, da se bo enkratna kateheza o tem važnem predmetu zategnila, dasi se je g. referent skušal omejiti in podati le najbistvenejše stvari.

Katehizacijo je podpirala disciplinirana pazljivost učencev, ki so v krščanskem nauku razmerno že dobro poučeni in jim tudi snov ni bila docela neznana. Gosp. katehet je zelo spretan, ima čisto in jasno izgovarjavo, lep nastop, prikupljivo obnašanje; splošno je napravil z vsem najboljši vtis. Formalno — tako se je tudi poudarjalo pri diskusiji — je bila kateheza lepo izpeljana, brez posebnih hib; metoda (analitična) v vseh delih po možnosti popolna. Omenjalo se je pa, da ta metoda pri tej tvarini za življenje ni pripravna in uspešna, in da bi se sintetičnim potom na podlagi Jezusovih besedi laglje prišlo do ugodnega in jasnega efekta.

Prav z ozirom na to se je razpletla živahna debata, ki je imela to dobro posledico, da se je za nadaljevanje določil še en sestanek. Skušali bomo prirediti s skupnim sodelovanjem o znamenjih katoliške Cerkve vzorno katehezo, ki smo jo doslej živo pogrešali.

K sestanku dne 7. marca nas je vleklo naznanilo, da je obljubljena kateheza o isti tvarini, a po zgoraj zaželjeni in označeni metodi. (Referent g. P. Regalata

Čebulj.) — Po splošnem zatrjevanju nalete tudi večji katehetje pri tem sicer eminentno važnem delu katekizma na nemale težkoče. Ker se je zatrjevalo (Nadrah, dr. Pečjak, Škerbec in dr.), da tudi način dokazovanja z znamenji ni prav srečno izbran in nasproti drugovercem nima tiste dokazilne moči, kakor bi bilo želeti, zato so zborovalci o priliki omenjenega praktičnega nastopa naprosili g. referenta, naj bi izdelal pismeno katehezo oziroma dokaz o pravi Cerkvi Kristusovi na temelju: »Tam, kjer je papež, tam je prava Cerkev.«

G. referent je napravil osnutek, ki se je precej na široko razplel, tako da je nastalo osmero od katekizma ločenih vprašanj in odgovorov. To bi učenje vsakako obtežilo, dokler rabimo dosedanje učne knjige. Dokazovanje in sklepanje je bilo logično in pravilno, dasi za ljudsko šolo nekoliko globoko, zato bi se v tem obsegu enotna kateheza komaj posrečila.

Da ne bo treba katekizmovega besedila izpreminjati, so udeleženci pritrdili nasvetu g. nadzornika Nadraha, ki je priporočal, naj se katehetje pri tem dokazu oprimejo tega, kar res »drži«. Znamenja, ki jih naštevava naš katekizem, utegnejo po svoje uporabljati tudi razkolniki; enega pa nimajo — papeža. Glavna opora, ki nanjo naslonimo dokaz o pravi Cerkvi Kristusovi, je: *Ubi Petrus, ibi ecclesia*. Oprijeti se je treba enega dokaza, enega stavka: »Tisi skala, in na to skalo bom zidal svojo Cerkev.« Prava Cerkev je samo tista, ki ima Petra za svojega poglavarja. Kje je? ...

Ta kratek dokaz zadostuje; vse drugo le otežuje razlago in učenje, kajti otroci niso zmožni za globoko in obsežno dokazovanje in na razpletena sklepanja. — Glede znamenj, ki jih naštevava katekizem (ter jih navajajo tudi dogmatike — pa ne kot prvotno dokazilo), so bili zborovalci mnenja, naj se pri katehezi tudi omenjajo, in sicer kot pomoček in nekako pojasnjevanje, zlasti ker se pri tem dá toliko lepega povedati.

Danes so se naši moške in fantje razkropili širom sveta. Vojska, zlasti ujetništvo jih bo seznanilo in spravilo v stik predvsem s pravoslavniimi Rusi. Na lastne oči se bodo prepričali, da so na Ruskem tudi dobri, postrežljivi, pobožni ljudje, četudi so druge vere. To jih utegne zbegati, jim zbudati dvome, kakor da so tudi druge vere prave. S takimi sodbami bodo prišli domov, kjer bodo svoje doživljaje prepletali z modrovanjem o verstvenih stvarih. Če se bodo navzeli napačnega pojmovanja o razkolništvu, bo to jako slabo vplivalo na versko prepričanje njihovega domačega okolišča. — To se je poudarjalo tudi pri zadnjem sestanku ter naglašalo, da je zdaj bolj kot kdaj potrebno, da se otroci o edinozveličavni katoliški Cerkvi temeljito pouče. Prav tako je potrebno, da imajo nekoliko pojma tudi o poglavitnih krivih verah in zmotah.

Pri točki »Slučajnosti« se je izražala želja, naj bi se vpeljale medsebojne hospitacije posameznih gg. katehetov. Mlajši bi se s tem res največ naučili. Čutiti je pa, da se nobeden prav rad ne izpostavlja eventualni neugodni kritiki.

Novi člani »Društva slov. katehetov«: Čč. gg.: Jager Matija, kaplan v Borovnici; Tome Alojzij, kaplan v Stopičah; Martin Bukovec, kaplan na Boh. Bistrici; Frančišek Učakar, kaplan na Brezovici pri Ljubljani; Karel Rupnik, kurat na Erzeltu; Selan Anton, kaplan v Poljanah nad Škofjo Loko.

Najkrajša pot, da se kaj doseže. Katehetska sekcija avstr. Leonove družbe bi rada jutranjo in večerno molitev ter molitev na čast angelu varihu v Pichlerjevi knjižici »Kath. Religionsbüchlein für die unteren Klassen der Volksschule« nadomestila z boljšimi, zato je razpisala nagrado 60 K za vzorno jutranjo in prav tako nagrado za lepo besedilo večerne molitve, 30 K pa za molitev na čast angelu varihu. — Zahteva se vezana beseda. Ista sekcija se priporoča tudi za primerno molitvico, kot proslavo nebeskega Deteta, ki bi jo mali otroci molili pred tabernakljem, — ter za izboljšane stihe vseh rekov in vzdihljajev v Pichlerjevi knjižici. Za vse pošiljatve, ki bodo ugajale, bo »sekcija« določila primerne

nagrade. (Tajnik Ferd. Haas, Wien, III., Pfarrhofgasse 1.)

Priznanje iz ust svetovnika. Na srednjih šolah v Nemčiji bodo pomnožili število ur za krščanski nauk. Pruski naučni minister je 11. februarja t. l. izdal naslednji odlok: »Cerkvena oblastva so mi izročila nujno željo, da bi se zvišalo število ur za krščanski nauk na srednjih šolah. Z ozirom na važnost, ki jo ima verstveni pouk zlasti tudi na srednjih šolah, nameravam dovoliti, da se sme, ako je predlog šolske oblasti utemeljen, na srednji in višji stopnji srednjih šol število ur zvišati na tri. V razredih spodnje stopnje ostanejo dosedanje tri tedenske učne ure za veronauk.« Kot šolska oblast, ki se bo nje utemeljena prošnja vpoštevala, se smatra krajevna oblast, t. j. (v Nemčiji) kuratorij dotične srednje šole. Za utemeljevanje bo zadostovalo, če se kuratorij sklicuje na izjavo naučnega ministra, ki pripisuje verstvenemu pouku na srednjih šolah veliko važnost. — Ali bomo pri nas v Avstriji dočakali kdaj, da se bo izdala enaka naredba?

Katehetske beležke.

Drobni pripomočki. »Društvo slovenskih katehetov« je oskrbelo minula leta naslednje male pripomočke za uporabo otrokom: »Spoved« — kratko navodilo z novejšo formulo kesanja. — »Kratke obhajilne molitve« z naslovno sliko. Listič (4 strani) se lahko vložijo v molitvenik. — »Kratka razlaga božjih zapovedi« za nižje razrede ljudskih šol. (Primerno tudi za izpraševanje vesti.) Naročila sprejema 'Prodajalna Katol. tisk. društva' — prej Ničman v Ljubljani.

Težave katehetove v nerazdeljeni enorazrednici. Ko je »Dr. sl. k.« prirejalo podrobni učni načrt za poučevanje krščanskega nauka na ljudskih šolah, je vpoštevalo vse vrste in kategorije naših šol. Za nerazdeljene enorazrednice, v katerih se otroci v starosti od 6. do 12. leta skupno uče krščanskega nauka, nismo sprejeli posebnega načrta, ker je takih enorazrednic malo, ker je težko določiti način poučevanja in dati najboljši pravec,

ki bi splošno ustrezal. Ni pa nujno, da bi posebej napravljali načrt tudi za nerazdeljene enorazrednice, ker si katehet vzame lahko za podlago podrobni načrt za razdeljene enorazrednice. Ako ima vse otroke (od 6. do 12. starostnega leta) skupaj, in jih tudi skupno poučuje, se bo moral naslanjati na načrt za višjo skupino v II. oddelku, oziroma na načrt za četrto skupino. Nuditi in razlagati in učiti bo moral to, kar potrebujejo najstarejši, pri tem ne bo zanemarljivo tudi nižjih in mlajših, ki si bodo po možnosti zapomnili to, kar se tej starosti prilega, kar je zanje nujno potrebno. Razlika se pokaže ošobito pri izpraševanju, ko bo katehet modro in razsodno ločil med vprašanji, ki so za starejše, in med vprašanji, ki bodo nanje morali odgovoriti tudi mlajši.

Nekateri se ravnaajo po metodi svetnih učiteljev, ki napravijo v takih šolah tri starostne oddelke, ter posamezne oddelke tudi posamič poučujejo, druge pa medtem posebej zaposle za izdelovanjem nalog, računov, pisanjem itd. Za veronauk bi se ta način komaj obnesel. Ako bi kdo tako poizkušal, mu služi podrobni načrt za nerazdeljene enorazrednice, in sicer po kakovosti in načinu ločitve med posameznimi skupinami otrok. — V knjigi »Podrobni načrt« smo razdelili tvarino, ki naj se obdela v obeh razdelkih, na dve sporedni skupini (nižjo in višjo skupino), da ima katehet dano navodilo, naj že poučuje obe skupini zajedno, ali pa ločeno. Če poučuje obe skupini hkrati, mu bo merilo načrt za višjo skupino; od te tvarine zahteva pri manjši skupini samo to, kar je v načrtu.

Za kateheta je gotovo v nerazdeljeni enorazrednici najneugodnejše delovanje. Največjo težkočo mu povzroča izbira primerne in pravilne metode.

O tem težavnem vprašanju je razpravljal že tudi profesor in kanonik Kržič (»Slov. Uč.« 1909, p. 254 sq.), ki je omenjal knjigo: Jakob Bernbeck — Katechetische Skizzen zunächst für die ungeteilte und zweiteilige Landschule«. V tej knjigi izkuša avktor svoje kateheze tako uravnati, da daje opravila hkrati štirim oddelkom; dočim direktno poučuje le en oddenek, delujejo drugi zase... Toda ne moremo verjeti, da bi mogel en oddenek

tiho zase delovati, ko katehet, ki mora živahno in mikavno učiti, obravnava z drugimi važne verske in nrvstvene resnice.

Pravilo torej bodi: Katehet uči skupno oba (vse) oddelka (oddelke); nižji oddenek naj zadenejo lažje reči, težje naj rešuje višji, oziroma najvišji oddenek. Le izjemoma bi se dalo tuptam zasebno opravilo enemu oddelku.¹

Najbolje bo, da se v takih šolah predelajo vsa važnejša katekizmovna vprašanja s pomočjo bibličnih zgodb. Preveč tvarine morda ne bo, če se pouk za prvo poved in prvo sv. obhajilo opravi izvun šolskih ur, kar se navadno tudi izvršuje; saj se to prakticira še na večrazrednicah.

Najboljše bi bilo, ko bi se za omejnene šole sestavile posebne učne knjige.

Da bo mogel katehet na takih šolah res s pridom poučevati, mora imeti ves razred oziroma oba oddelka pred očmi. Vsi otroci naj sodelujejo. Pri uvodu lahko uporablja otroške razmere, ki zanimljejo že nižji oddenek, pa sega tudi že nekoliko dalje, da pritegne višji oddenek. Pri podavanju naj pove zgled (zgodbo), ki je primerna vsej skupini. Pri ponavljanju in izvajanju lahko po zmožnosti vsi sodelujejo. Z učenci, ki bodo šolo kmalu zapustili, naj se katehet bolj intenzivno ukvarja.

Prof. dr. Fr. Ušeničnik govori v svoji »Katehctiki«, p. 37., o nerazdeljenih enorazrednicah takole: »V nerazdeljenih enorazrednicah se poučujejo skupaj vsi otroci, najmanjši in največji.

Za katehezo je v nerazdeljeni enorazrednici najbolj neugodno. Za druge predmete veli učni načrt, naj se učenci v takih šolah ločijo v tri oddelke. Z vsakim oddelkom naj se učitelj nekaj časa posebe ali direktno bavi. Medtem ko učitelj en oddenek direktno poučuje, se druga dva oddelka sama zase natihem učita: izdelujeta dano nalogo, ponavljata zadnjo lekcijo, ali bereta, kar se jima odkáže, ali rišeta. Katehet ne more tako ravnati; vsi praktični in izkušeni katehetje se v tem ujemajo: če je v enem razredu skupaj več letnikov,

¹ Conf. »Slov. Uč.« I. c., p. 256.

manjši in večji učenci, naj katehet poučuje vse obenem o istem predmetu. Nauk podajaj redno v nazorni obliki zgodbe, zgleda, opisa, primere. Razlagaj tako, da bodo vsaj glavne reči tudi mali mogli umeti.«

Dober svet. Neki bivši definitivni katehet, sedaj župnik, je zapisal v obrambo katehetov v »Korresp. f. d. kath. Kl.« več zanimivih podatkov, ki dokazujejo, da imajo katehete več povoda, vračati se nazaj v dušno-pastirsko službovanje, kakor pa umikati se dušnemu pastirstvu na župnijah. V tej stvari utegne imeti vsakdo svojo sodbo in je nikomur ne moremo zabranjevati. Nekaj je pa, kar je omenjeni bivši katehet sila modro pristavil in to naj bi se vpoštevalo na vse bodoče in večne čase: »Ako se hočeš odtegniti dušnemu pastirovanju, si izvoli katehetsko službo le tedaj, ako se čutiš poklicanega delovati v šoli za čast božjo in za zveličanje duš. Vprašaj in preizkusi pa poprej ne le svoje srce, marveč tudi telesne zmožnosti. Nato pa hodi ravno pot in se ne brigaj, ali ugajaš ali ne. Če iščeš denarja, ne bodi za kateheta, ne hodi v duhovski stan, da se ne prevaraš! Bodí rajé — »liferant«!

Zgledi, uporabni pri katehezi.

Božja sodba. Morilec kraljice Drage utonil. Z italijanskim prevoznim parnikom, ki je bil torpediran koncem januarja t. l., so se potopili in utonili tudi trije srbski polkovniki: Gojković, Dulić in Ristić. Smrt Ristića zbuja vnovič spomin na katastrofo zadnjega Obrenovića in njegove nesrečne žene; kajti polkovnik Ristić je bil tisti častnik, ki ga je žreb določil, da umori kraljico Drago, kar je tudi izvršil. Od vseh častnikov, ki so se udeležili strašnega dejanja v belgrajskem konaku, jih po zadnjih vojnih letih le še malo živi. Največ jih je padlo na bojišču, nekaj jih je umrlo v norišnici, eden pa po prestani težki ječi. Sedaj je tudi Ristić našel svoj grob v valovih Adrije.

Šestleten »duhovnik«. V dolini Val-sugana (kraj Torcegno) je laška oblast ob pritisku naše ofenzive kar čez noč dala internirati ondotnega župnika in kaplana

ter tudi ljudstvu ukazala, da mora v kratkem kraj izprazniti. V cerkvi je bilo pa še Najsvetejše. Kaj početi? Dobro ljudstvo je bilo v skrbeh. Da bi prišel kak duhovnik, ni bilo pričakovati. Sv. Rešnje Telo kar tako tam pustiti in oditi — ni kazalo. Kaj si izmislijo?

Način, kako so na najlepši način izkazali čast božjemu Zveličarju, spominja na prve čase krščanstva. Izbrali so dobro vzgojenega, pridnega in nedolžnega šestletnega fantiča iz poštene družine. Verno ljudstvo se snide drugo jutro v cerkvi. Neka nenavadna tišina zavлада, saj se je imel izvršiti pred slovesom od domače cerkve nenavaden obred. Zdaj stopi belooblečen, angelsko nedolžen fantič pred oltar. Cerkovnik pozvoni in začne moliti očitno spoved — za njim pa med ihtenjem vsa množica.

Deček se vzpne po stopnicah do tabernaklja, ga odpre in vzame vun ciborij (kelih) s sv. Rešnjim Telesom. Kakor drugi Tarcizij gre k obhajilni mizi in deli vsem onim vernikom, ki se niso zavedali nobenega smrtnega greha in so upali pristopiti k mizi Gospodovi — sv. obhajilo. Ko je izpraznil, je »mladi« duhovnik kelih tudi poplaknil in umil.

O tem ganljivem dogodku, ki je bil pač posledica nepričakovane sile in izrednih okoliščin, je izvedel tudi papež Benedikt XV. Sporočil mu je padovski škof, ki je prosil blagoslova in malega darilca za pridnega fantiča.

Kardinal državni tajnik mu je odgovoril: »Sv. oče je z zanimanjem prečital pismo o ganljivem dogodku. Z radostjo podeljuje fantiču sveti blagoslov. Zaželeni dar dojde v posebnem zavoju.«

Slučaj, ki ni slučaj. Dne 21. septembra 1916 sem bil podpisani prideljen c. in kr. gorskemu telefonskemu oddelku št. 114. Z menoj je bil tudi odbran tovariš J. Pirc, doma iz Velikega Trnja v krškem okraju. Ta dan zgodaj zjutraj smo odhajali k svojemu oddelku, ki se nahaja v bojni črti v Karpatih. Spremljati nama je bilo voz, naložen s potrebščinami za telefon.

V voz sta bila vprežena dva izvrstna konja. Z nama je bil en voznik in četovodja oddelka. Priporočil sem se, kakor navadno, Mariji, nato smo odrinili.

Lep jesenski dan se je svital. Voz ni bil ravno težko naložen, ali vendar sta se sicer zanesljiva konja na ravni cesti kar naenkrat ustavila in nič več nista hotela naprej. Potisnili smo voz z rokami, a smo konja le s težavo prisilili, da sta zopet peljala. Imeli smo pri tem zamude 10 do 15 minut. Voznik se je čudom čudil dobrima konjema, ki se mu doslej nista še nikdar uprla. Ali uprav to je bila naša sreča, bolje, čudežno varstvo pred gotovo strašno smrtjo.

Komaj smo potem potovali še četrte ure, kar prileti ruska granata in se razpoči s strašnim pokom ne več kot 50 do 60 korakov pred vozom. Visoko v zrak je pahnilo kamenje in zemljo, ki je padala s silo nazaj. Konja sta se ustavila, mi smo pa hitro skočili pod voz, da nas padajoče kamenje ne zadene. Priletela je še druga in tretja granata, skoraj vedno na isto mesto in z istim učinkom. V strahu

smo čakali pod vozom, kaj se z nami zgodi. Hvalo Bogu, da so granate ponehale! Le nekaj zemlje in kamenja je padlo na voz in konja, pa brez škode. Brzo smo potem odrinili z usodepolnega kraja, dospeli do gozda in bili bolj zavarovani. — Lahko trdim, da me je takrat obvaroval dobri Bog po priprošnji naše ljube pomočnice Marije, kateri sem se priporočil in se bom vedno priporočal, dokler bom živel.

Za to srčno zahvalim Te,
o Marija!
Le še v bodoče varuj me,
o Marija!

Ta slučaj — ki pa ni slučaj zame — sem hotel napisati, da se otme pozabljenosti ter pred javnostjo kaže moč in pomoč Marijino.

Franc Stupica, trenski voznik iz So-dražice.

Učiteljski vestnik.

Imenovanja. Za profesorja na kn. šk. gimnaziji v Št. Vidu nad Ljubljano je imenovan dosedanji namestni učitelj g. Franc Omerza. — Za definitivnega vodjo deške ljudske šole v Novem mestu je imenovan P. Atanazij Ausser.

Usposobljenostne preizkušnje za obče ljudske in za meščanske šole v pomladanskem terminu 1917 se prično na c. kr. učiteljski v Ljubljani v petek, dne 13. aprila, ob 8. uri. Pravilno opremljene prošnje za pripust je po šolskem vodstvu predložiti pravočasno c. kr. okrajnemu šolskemu svetu, da bodo najpozneje do 4. aprila v rokah izpraševalne komisije.

Vladarski nastop Nj. Veličanstva cesarja Karla nameravajo ljubljanske ljudske šole na pomlad proslaviti s primernimi šolskimi prireditvami. Mestni šolski svet je soglasno pritrnil tozadavnemu nasvetu c. kr. okr. šol. nadzornika Lavtičarja. Predsednik mestni župan dr. Tavčar je v to svrhu obljubil izposlovati, da se bo dovolila vsota 390 K iz občinskih sredstev za nakup ličnih sličic Nj. Veličanstev cesarja in cesarice.

Rajko Perušek. Na Dunaju je umrl 25. svečana v pokojeni gimnazijski pro-

fesor g. Rajko Perušek. Pokojni je svoj čas služboval v Sarajevem, Novem mestu in potem dolgo let v Ljubljani. Za koroške slovenske dijake je imel gorko srce. Bil je tudi na literarnem polju jako marljiv in delaven slovenski pisatelj. R. i. p.!

Vojaško odlikovanje. G. poročnik Iv. Primožič (naduč. v Mekinjah), ki se še vedno zdravi v Zagrebu in se mu rana le počasi celi, je bil te dni odlikovan z vojaškim zaslužnim križcem III. razreda z vojno dekoracijo in meči — za hrabre nastope pred sovražnikom na romunskem bojišču.

Zastopstvo visokih šol pri avstrijskem cesarju. Na dunajskem cesarskem dvoru je sprejel cesar Karel dne 29. januarja deputacijo vseučiliških rektorjev, ki so se mu poklonili v imenu najvišjih profesor-skih zborov; navzoča sta bila tudi dekana samostojnih bogoslovnih fakultet v Olo-mucu in Solnogradu. Presvetlega cesarja je nagovoril rektor dunajskega vseučili-šča. V svojem odgovoru je poudarjal monarh, da je izpričal sedanji čas bolj kot kdaj, kako važna je znanost, pa tudi nje npravstvena in blažilna moč za splošni blagor. Pod njegovo zaščito naj bi se mogle

visoke šole na čedalje popolnejši način posvetiti svoji nalogi: »borbi za resnico in vzgoji najplemenitejše npravstvenosti«.

Zlat zaslužni križec s krono je podeljen c. kr. vadniški učiteljici v Ljubljani gđni Pavli pl. Renzenberg o priliki njene stalne vpokojitve. — Z zlatim zaslužnim križcem je odlikovana nadzorovalna dama in učiteljica mestnega dekliskega liceja v Ljubljani gđna Marija Wessner.

70 letnico je praznoval 25. januarja vseučiliški profesor prelat dr. Schindler na Dunaju. Jubilant je znan po svoji vsestranski delavnosti in strokovnem znanstvu. Poleg moralke v treh zvezkih je spisal mnogo teoloških in socioloških razprav. Za ustanovitev dunajske Leonove družbe, ki je praznovala pravkar svoj 25letni jubilej, ima Schindler prvo zasluęo. L. 1904. je postal dvorni svetnik, l. 1907. pa član gosposke zbornice.

80 letni rojstni jubilej je v krogu svojih domačih tovarišev v Freinbergu (Linc) obhajal dobroznani moralist P. Noldin S. J., ki je še sedaj učitelj propedeutike na jezuitskem zavodu. Skromni učenjak, ki je inomoški bogoslovni fakulteti pripomogel do svetovnega imena, je rodom Tirolec. V jezuitski red je stopil l. 1865.

Dopust. Polletni dopust zaradi bolezni je dovoljen ravnateljici šentjakobske dekliske slov. osemrazrednice g. Mariji Maroutovi. Kot namestnica-voditeljica je poklicana gđč. Frančiška Zemme.

Spremembe. Kamnik. Amalija Kregar, supl., Nevlje. — Kranj. Viktor Kregar, prov. učit., Draęgoše; Gabrijela Pipan, Poljane; Melanija Fajdiga, zač. voditeljica, Šmartno pri Kranju; Ana Schifferer, zač. voditeljica, Kovor. — Kočevje. Ana Krauland, prov. učit., Verdreng; Josipina Obermann, prov. učit., Loški potok; Angela Ravnik, supl., Dobropolje; Friderika Božnar, prov. učit., Loški potok; Karl Lischka, učit., Draga; Elza Deutschman, supl., Kočevje (deška šola); Franc Scheschark, supl., Polom; Marija Maurin, prov. učit., Dobropolje; Marija Stepančič, supl., Trava; Kristina

Hočevnar, supl., Novi Kot. — Litija. Marija Očakar, supl., Šmartno pri Litiji; Marija Hauptmann, prov. učit., Zagorje; Marija Jakil, supl., Toplice; Karl Gorišek, prov. voditelj, Zatičina. — Ljubljanska okolica. Roza Jeraj, Ana Krapš, prov. učit., Moste; Ida Petrič, supl., Zgor. Šiška; Štefanija Klovar, supl., Šmarje; Fran Golja, supl., Iška vas; Marija Prezelj, prov. učit., Žazar; Marija Špan, supl., Preserje; Terezija Grebenc, zač. vod., Preserje; Kristina Rogar, supl., Dobrova. — Logatec. Katarina Punčuh, Sp. Logatec; Ivana Kranner-Leiler, supl., Gor. Logatec. — Novo mesto. Agneza Zadnik, prov. vod., Ambrus; Stanislava Budna, supl., Trebnje. — Poustojna. Ema Rudolf, prov. učit., Št. Vid; Pavla Herbst, supl., Št. Peter; Justina Kmet, prov. učit., Šturije.

Vojna podpora učiteljstvu. Štajerski dež. odbor je za l. 1917. dovolil učiteljstvu take-le doklade: Neozenjenim 260 K; ozenjenim 460 K; z enim ali dvema otrokoma 540 K; s tremi ali štirimi otroki 600 K; učiteljem s še večjo družino 700 K. Na Dunaju so mestno uradništvo kakor tudi učiteljstvo z ozirom na družinske razmere razdelili v štiri razrede in tem primerno dovolili za l. 1917. naslednje vojne podpore: Za I. razred na podlagi nižje ali višje temeljne plače od 240 do 696 K; za II. razred od 348 do 1116 K; za III. razred od 420 do 1368 K; za IV. razred od 540 do 1620 K. — Doklade, ki se vštevajo v pokojnino, se plači pritegnejo. — Draginjska doklada učiteljstvu v Šleziji bo letos skoraj podvojena. Lani je znašala skupno 470.000 K; letos so dovolili v ta namen skoraj 900.000 K. — Na češkem bodo morali za draginjske doklade učiteljstvu vzeti letos v roke okroglo šest milijonov kron. Ker pride v poštev 22.500 učiteljskih moči, bi prišlo na glavo povprečno nekako 250 K. Pomniti je pa, da bodo učitelji, ki imajo 4—6 otrok, obdarjeni z večjimi vsotami (400—600 K); bodo torej morali drugod ščipati.

Uradnih okrajnih učiteljskih konferenc tudi na Štajerskem zaradi izrednih razmer letos še ne bo.

Vzgoja.

»Cesarice Cite kranjska deželna ustanova za otroka.« Zastopstvo dežele Kranjske se je 31. januarja poklonilo cesarju Karlu in cesarici Citi na Dunaju. V trajni spomin tega zgodovinskega dneva se je sešel na Dunaju navzoči deželni odbor kranjski h kratki seji, pri kateri se je soglasno sklenilo, da se oskrbi poseben zaklad kot ustanova »Za otroka«. Na najvišje mesto se je predložila obenem prošnja, da sme ustanova nositi ime »Cesarice Cite kranjska deželna ustanova za otroka«. Kot začetna temeljna glavnicca se je določila vsota 100.000 kron iz deželnih sredstev.

Zavetišča se bodo v Ljubljani polagoma stalno udomačila. Dosedanja izkušnja kaže, da se je revnejšim slojem s to koristno napravo izkazala izredna dobrotta. Še več je pa vredno, da se bo ta mladina navadila na red, odtrgala ulici in pa raznim slabim vplivom. V zavetiščih dobe ti otroci dosti prav tečne, zdrave in za sedanje razmere dobre hrane. Nadzorstvo je sedaj tako urejeno, da posluje pri vseh treh oddelkih po en voditelj, ena gospodinja (učiteljica) in nadzorovalka. Deželni šolski svet je dovolil gđeni Al. Novakovi v Sp. šiški dopust za eno leto, dež. odbor je pa sprejel stroške za supletinjo kakor tudi stroške proviz. učiteljic gđc. Jegličeve in Likozarjeve, ki sta nastavljeni prva kot gospodinja v zavetišču na Bleiweisovi cesti, druga kot nadzorovateljica v Rokodelskem domu v Ljubljani. Doslej je bilo oskrbovanih čez 300 otrok.

Ker se namerava zagotoviti obstoj teh zavetišč tudi po vojski, je sklenil upravni odbor, da se loti širše agitacije in oskrbi večji fond v ta namen. Oklici za prostovoljne prispevke bodo gotovo pripomogli, da se doseže lep uspeh na korist siromašni, osiroteli, doma nenadzorovani mladini ljubljanskega mesta.

Spošтовanje do naših invalidov. V prejšnjih časih invalidi niso bili dovolj pre-skrbljeni; nekateri so se vdali pijači ter so tako kolikortoliko jemali ugled tudi drugim. Sedaj bo v tem oziru vse bolje.

Kljub temu je pa nevarnost, da bi se utegnili norčava mladina žaljivo obnašati proti številnim invalidom, ko se bodo po vojski vrnili na dom, ako zlasti v šoli s preventivno vzgojo tega ne preprečimo.

Opozoriti bo treba otroke, naj ne pasejo preveč radovednosti, da ne bodo žalili invalidov. Smešiti koga, ki se je pohabil na vojski, bi bilo znamenje največje sirovosti in neotesanosti. Nasprotno! Hvaležnost do teh junakov, ki so se žrtvovali za domovino, zahteva, da smo do njih prijazni, da smo jim postrežljivi, da smo jim na roko pri vsaki priliki in v vsaki zadevi. Pri šolskem pouku se bo nudila pogostokrat prilika, da bomo v tem oziru lahko izpregovorili vzgojno besedo.

Izložbe. Pri nas je marsikaj prepovedano, pa nič ne izda. Tolažba, da drugod ni mnogo bolje, nič ne pomaga. Toda da bi drugod ne bilo bolje, tega ne smemo naravnost trditi. V Berlinu imajo n. pr. pri policijskem načelstvu prav nalašč za kino in vzgojo mladine nastavljenega decernenta (dr. K. Brunner), ki je nedavno imel zanimivo predavanje »Die öffentlichen Schaustellungen und die Jugend mit besonderer Berücksichtigung von Buchwesen, Kino und Theater«. Prav posebno se je pečal z izložbami v trgovskih oknih, kjer je za mladino že samonasebi dovolj neprimerne, ne glede na to, da se dostikrat naravnost pohujšuje. (Pri nas v Ljubljani bi bilo dobro, da bi kak »decernent« včasih bolj pozorno stopal po Prešernovi in še nekaterih ulicah.) »Izložbena okna« — pravi dr. Brunner — »so nekako ogledalo javne ljudske kulture. Kako je pri nas v tem oziru?« Govornik navaja zglede iz lastne izkušnje, ki je z njimi dokazal, kako močno se greši na otroški duši, ne da bi se moglo oblastveno vmes poseči. (Tu misli predvsem na razno plažo v literaturi.) Kar se tiče umetnosti, pravi: »Ne mislim na boj proti umetnosti. Toda varstvo mladine nam mora vendar več

biti, kakor trgovski interesi.«
— Posebno zanimive so bile opazke predavateljave o kino-predstavah. V Berlinu že tri leta strogo ločijo predstave za mladino in za odrasle; tudi cenzura je zelo vestna in natančna, dasi višjim pedagoškim zahtevam ni lahko ustrezati. Oblastvo se pa trudi, da to tehnično pridobitev, v kolikor se dá, uporablja tudi za vzgojo mladine.

Je res. List »Kath. Schulblätter« ima v svoji 5. številki več opazk o načelih prof. Ude-ja in Metzgerja. Med drugim beremo tudi to-le mnenje, ki je uvaževanja vredno: »Slednjič sodimo, da najboljša in najmodrejša brezalkoholna vzgoja mladine ni le v tem, če zbiramo otroke v abstinenčnih organizacijah, marveč v tem, da v besedi, pismu, na skupnih sestankih učiteljstva in roditeljev itd. starše poučujemo ter jih navdušujemo za brezalkoholno vzgojo otrok. Vsekako

bi pa morali brezalkoholne organizacije mladine voditi po pedagoških načelih.«

Zahteve učiteljstva glede kinopredstav. Na Zgornjem Avstrijskem je član katol. učit. društva zahteve učiteljstva glede kinopredstav tako-le formuliral:

1. Zahtevamo šolski kino s skrbno izbranim sporedom.
2. Javna kino-gledišča so šolski mladini, otrokom v predšolski dobi in sploh mladostnim prepovedana.
3. Vpelje se strožja, pedagoškim načelom ustrezajoča cenzura vseh filmov za javna kino-gledišča.
4. Omeji se število kinogledišč, pa tudi predstav, osobito ob nedeljah in praznikih.
5. Kino naj ne izpodrine in ne nadomešča gledaliških predstav.
6. V komisije za presojo se v zadostnem številu pozovejo izobražene gospe.

Raznoterosti.

Preko mode! Nekdo, ki je bil pri poklonitveni deputaciji kranjskih zastopnikov, je opisal nastop naše presvetle cesarice ob tej priliki takole:

»Sedaj se postavimo nekoliko na človeško stališče in ne samo na stališče dvorske etikete! Cesarica Cita je stala pred nami v nekaki nebeški milobi in vse, kar je na njej, je zgolj harmonija. Od svojega soproga je za spoznanje večja. Telo — to lahko trdim brez pretiranja — je vitko, kakor je vitka mlada jelka v planini. Z ozirom na obleko nas je naša presvetla cesarica najprijetneje presenetila. Njena črna obleka je bila tako preprosta, pri tem pa tako okusna, da te ni nikjer motila tista znana pretiranost, ki jo kaže posebno ženska toaleta v provinciji. Gotovo je bilo blago dražje, nego ga nosijo naše žene; ali če bi od njih zahtevali, da naj nastopijo v tej preprostosti pri slovesnih prilikah, smo prepričani, da bi se grdo držale in da bi zahtevale vsaj nekaj kožuhovine, s katero bi pokvarile svoje oblačilo. Naša cesarica naj bi jim tukaj služila v zgled! Da

ni na prsih nosila briljantnih znakov takozvanega »reda zvezdnatega križa«, bi na previsoki gospej ne opazili niti najmanjšega kinča.«

2000 slušateljev ima poljsko vseučilišče v Varšavi. Poslopje je že tesno in se bo kmalu pokazala potreba po novem vseučilišču. Rektor Brudzinski je znamenit učenjak - medicinec ter vsestransko spoštovan kot odkrit domoljub; izvolili so ga tudi za predsednika mestnega sveta v Varšavi.

Danes tukaj — jutri tam! Dne 3. sušca 1917 je prejelo uredništvo pismo vojnege ujetnika nadučitelja g. Fr. Silvestra. Datirano je 1. maja 1916. V tem času se je večkrat že preselil. — Glasi se:

Velecenjeni! Iz mesta Tjumen, tam na vzhodni strani Uralskega pogorja, je došel 22. aprila transport Jugoslovanov po dvanajstdnevni, silno zanimivi železniški vožnji v mesto Berdjansk, ki leži tikoma Azovskega morja. Prebivalstvo nas je sprejelo prijazno in zelo gostoljubno. Belega kruha in maslene »pashe« oba praznika ni manjkalo, in najraje bi bili ostali vsi v lepem primorskem kraju.

Pa naša pot še ni bila končana. Veliki ponedeljek smo se nekateri že odpeljali kakih 70 vrst na sever od Berdjanska. — Okolica Azovskega morja ima vinograde, in kjer so vinogradi, je vino doma. Apostol slovenskega abstinencnega gibanja naj torej ne bo hud, če povem, da smo nekateri Slovenci pred odhodom v »srečne Rovte« prelomili skoraj dvajsetmesečno popolno abstinenco in pokukali v večji in manjši meri v kraljestvo izvrstnega »azovčana«. Tako je Veliki ponedeljek našel pravzaprav — male ljudi...

22 Slovencev, med njimi tudi g. Jožef Jenko iz Bernikov na Gorenjskem, je danes že teden dni na kmetih, in sicer v vasi Pšeničnaja (Bogdanskaja volost, Berdjanski ujezd, Tavričeskaja gubernija, južna Rusija). To je pravilen naslov! (Sedaj je menda v mestu Orehov. Op. ured.)

Prebivalci so Nemci, govore »pladajč« in so menonitskega veroizpovedanja. Vzorno urejena vas v vsakem oziru.

Kako nam je? Odgovarjam: mnogo dela, a tudi mnogo izvrstnega jela. Vsak dobi najmanj šest rubljev mesečne plače in tudi za obleko skrbe drugi. Doma, na Grmu sem se na pettedenskem tečaju naučil največ v teoriji, zdaj prakticiram. Kmetijstvo je tu na zelo visoki stopnji. Vse delamo s stroji. V torek dopoldne smo čistili oves in ga v sredo vnovič sejali, ker je prva setev bila deloma pomrznila. V četrtek sva z gospodarjem branala: vsak par konj, dve široki brani in seveda ne peš, ampak treba je bilo »vrhom jehat«, ali po naše — zajahati. Seveda sem zlezal na krotkega »voronca«, ker nisem hotel nevarnih konfliktov z živo »kapljeuho«. Pa je šlo, ves dopoldne, brez nesreče in uspešno daleč na okrog —

Seveda opravljam tudi običajno delo v hlevu: krmim konje in jih štrgljam, gnoj odvažam in hlev zametam, vse po zakonih moderne hlevovodstva. Zdrav sem in imam tačas le eno željo: »Bog daj, da ostanemo tu do konca vojne!«

Bog z Vami!

Silvester.

Pšeničnaja v Tavričeski guberniji na Ruskem, 1. maja 1916.

Za revno šolsko mladino. Upravni odbor »Dnevni zavetišča za revno šolsko mladino v Ljubljani« je prejel potom c. kr. deželnega predsedstva od c. in kr. armadnega poveljstva skupine F. M. nadvojvoda Evgen 2000 K za svoje karitativne namene v prid siromašnim zavetiškim otrokom. — Dež. glavar dr. Ivan Susteršič je odredil, da bodo dobivala dnevna zavetišča za revno šolsko mladino v Ljubljani od kranjskega deželnege mesta za dobavo klavne živine po 100 kg govejege mesa na teden. — Župan dr. Ivan Tavčar je nakazal 4000 kron občinske podpore za nakup vojnih čevljev za revne šolske otroke. — Veleindustrijec tovarnar Karel Pollak je daroval za revne šolske otroke 100 parov vojnih čevljev v vrednosti 1500 K. Mnogo so darovali tudi drugi blagi dobrotniki.

Dediščina v dobre namene. O oporoki nadškofa Teodorja Kohna sta objavila lista »Našinec« in »Pozov« enako poročilo, da zahteva finančna prokuratura dediščino v znesku 1,200.000 K za stolno cerkev v Olomucu in za ondotne reveže ter da bo sodišče tej zahtevi ugodilo. Nečak pokojnega nadškofa, ki je obenem izvršitelj oporoke, je naznanil interesiranim osebam, da je nadškofov legat za vseučilišče najbrž izgubljen. (Kakor se čuje, ne smatra sodišče nameravanega vseučilišča, ki še ne obstoji, kot juridično osebo, ki bi mogla prevzeti dediščino. Op. ured.)

Vojaški kino — ni za otroke. Na Bohinjski Bistrici so dobili vojaški kino. Po posredovanju domačega župnika g. Fr. Žvana je ondotni korni poveljnik obisk tega gledišča mladini prepovedal. Dovoljenje sme dati edinole šolsko vodstvo, ako so bile predstave cenzurirane.

Šolarske kuhinje na Štajerskem. Po neprestanem dreganju se je posrečilo dež. odborniku dr. Verstovšku, da je deželni odbor štajerski stavil v proračunu za l. 1917. vsoto 50.000 K za šolarske kuhinje, ki so zlasti sedaj velike važnosti.

Za humanistične gimnazije. Na vseučilišču v Lipskem je razglasilo 66 profesorjev (bogoslavcev, juristov in modroslovcev) izjavo, v kateri poudarjajo, da se jim zdi najboljša priprava za vseučiliščne

nauke — humanistična gimnazija. Največja nevarnost za bodočnost nemškega življa — tako zatrjujejo — bi bila, če bi se na gimnazijah latinščina in grščina odpravila ali pa močno omejila.

Občutna škoda. Izmed učiteljstva v Nemčiji je v sedanji vojski padlo doslej 10.950 mož, kar je pač velik udarec za ondotno šolstvo. Vrzeli so izpolnile učiteljice.

Šolske reforme za časa vojske. V »Reichspost« smo čitali, da je na Ruskem izključena iz šol cirilica in da se bo poučevalo izključno le v latinici. — Na univerzi v Lipskem so vpeljali predavanja o turškem jeziku in kulturni zgodovini Turčije. — Ogrski naučni minister je ukazal reorganizirati višje deklishe šole v sedemrazredne šole; od petega razreda dalje bo gimnazijski in trgovski oddelek. — Šolsko leto na Ogrskem se je začelo 1. novembra. — Vojaško vzgojo na Nemškem proučuje avstrijska vojaška komisija. — Na Ruskem je prepovedano poučevati nemščino; na realki v Troickosavskem je vpeljan pouk v mongolščini. — Na univerzi v Berlinu je poklican kot profesor ogrskega jezika in literature dr. R. Gragger iz Budimpešte. — Dolžnost srednješolskih dijakov v Galiciji, nositi uniformo, je odpravljena. — Na Holandskem so vpeljali v šolah pouk o državljskih čednostih podanikov. — Mestni svet na Dunaju je sklenil, da se na meščanskih šolah omeji pouk v francoščini in se zato vpelje pouk v madjarskem jeziku. — Na srednjih šolah na Rusko-Poljskem je pouk v ruskem jeziku prepovedan. — Japonska se je odločila poprijeti se latinice. — Verske mohamedanske šole v Bosni in Hercegovini niso doslej imele nobenega učnega načrta. Vsak učitelj je razlagal po svoje in kolikor časa je hotel. V posvetnih predmetih se sploh ni poučevalo. Ta zistem je sedaj odpravljen in z dnem 1. septembra l. l. je bila v Sarajevem ustanovljena prva višja verska šola. Poučuje se verouk, turščina, arabščina, matematika, zemljepis, zgodovina in še nekaj predmetov. Vpeljali so tudi urnike, rede, semestre in spričevala. Verouk se poučuje v materinskem jeziku. — Na

tehniki v Berlinu se je ustanovila stolica za cerkveno arhitekturo. — Na Ruskem je od septembra l. l. vpeljana splošna šolska obveznost, in sicer od 6. do 13. leta. — Srednješolsko dijaštvo v Italiji se je v obilnem številu odzvalo klicu naučnega ministra in pomaga v tovarnah za municijo. — Ogrski naučni minister dr. Janković predlaga, naj se na Ogrskem poučuje v srednjih šolah tudi srbski, romunski, slovaški, francoski, angleški in laški jezik.

Odkritja v Faraonovi palači. Iz Pennsylvanije je bila nedavno odposlana v Egipt posebna ekspedicija, ki naj bi preiskala razvaline v starem Memphisu. Vodja ekspedicije je neki dr. Clarence S. Fisher, ki se mu je posrečilo, kakor sporoča »Americ. Magaz.«, da je zasledil prav pomenljive izkopine. Izkazalo se je, da je osnova stare zidave, ki jo je ekspedicija odkrila in očistila, palača Merenefta II., onega kneza, ki ga hočejo imeti za faraona v knjigi »exodus«. Ta palača je morala biti, kakor kaže načrt, sila obširna in mogočno okrašena. Nekoč jo je deloma pokončal požar. Ker so našli v nji grške posode, sklepajo, da jo je ogenj komaj poprej nego v 7. stoletju pred Kr. pokončal. Če je palačo Merenefta tudi dal sezidati, se ne da dognati; gotovo je, da je v nji prebival in da jo je, kakor so imeli egiptčanski faraoni navado, povečal in izpopolnil. Če jo je dal Merenefta sezidati, je moralo to biti v 13. stoletju pred Kr. Obseg palače znaša 34 m na dolžino in 30 m na širjavo; poslopje je imelo 20 prostornih različne velikosti. Najlepši prostor je bil odmenjen za prestolno dvorano, ki je nje streha slonela na šestero mogočnih stebrih. Ta dvorana je 18 m dolga in 12 m široka. Reliefi kažejo zelo natančne, z zlatom vložene slikarije. Prestol s stopnicami je še vedno na svojem mestu.

Posebna znamenitost te palače je zbirka raznovrstnih ostalin, ki so preiskovalce kar presenetile. V Merenefta-palači so namreč našli znatno število kamenitega orodja, razne nože, sulice in kamenite puščice, pa tudi lonce in ponve, kar pripisujejo prvotnim egiptovskim prebivalcem.

Ne glede na to, da so te najdenine preiskovalcem važen ključ za zgodovino

Nilove ravnine, se usiljuje vendarle še vprašanje, kako so te reči prišle v palačo faraonov. Dr. Fisher meni kratkoma, da je bil Merenefta ljubitelj starin in starih zbirk in da je predzgodovinske predmete rad zbiral za muzej v svoji palači.

Šolsko vprašanje v bavarskem dežel-nem zboru. Precej ognjevito debato je povzročilo v bavarskem parlamentu vprašanje nadaljevalnih šol. Na Bavarskem so imeli pred vojsko 545 raznih nadaljevalnih šol, zdaj nekoliko manj. Ločijo se z ozirom na poklic v dve skupini: ene imenujejo poklicne, druge ljudske nadaljevalne šole. V splošnih nadaljevalnih šolah je bil doslej pouk večinoma ob nedeljah; odslej bo pa po možnosti tudi ob delavnikih, vsaj v času, ko zunaj ni posebnega dela. Skupno število učnih ur mora znašati vsaj 140.

Višji smoter imajo obrtne, poklicne nadaljevalne šole, v katerih se mladina ločeno po strokah in poklicih poučuje. Letnih ur je zaukazanih 240; ver-stveni pouk je obvezno vpe-

ljan. Pri tej točki je bilo nekoliko ro-potanja in ugovora na klopek socialnih demokratov in liberalcev. Toda naučni minister je vse ugovore srečno in od-ločno zavrnil ter naglašal, da je ver-sko - npravna vzgoja temelj vsega bavarskega šolstva.

Spomin na padlega sina. V Frank-furtu sta dr. W. Merton in njegova so-proga izročila v spomin na svojega v vojski padlega sina ondotnemu vseučil-išču vsoto 300.000 mark s prošnjo, naj se z obrestmi te glavnice vzdržuje sto-lica za pedagogiko. Vlada in senat sta ustanovi pritrdila in je za pedagogiko že imenovan prof. dr. Ziehen.

»**Osrečevalci.**« Kako rešujejo laški »osrečevalci« naše Primorje, kaže dej-stvo, da so povsod, kjer so zasedli naše avstrijske kraje, takoj vpeljali šolo po svojem kopitu ter odstranili pouk ver-skih resnic iz rednega učnega načrta. S tem se pač nikjer in nikomur ne bodo prikupili razen morda tistim junakom, ki so jim bila tla prevroča ter so jo popihali med »odrešitelje«.

Slovstvo in glasba.

Sedemdesetletnica kanonika Antona Kržiča. Zaslužni naš pedagog in pisatelj, č. kanonik Kržič je obhajal nedavno 70 letnico rojstva. Vsi naši listi so se ta dan primerno spominjali priljubljenega slavljenca. V »Duh. Pastirju« je pa seme-niški spiritual g. Al. Stroj postavil g. kanoniku posebno lep spomenik s tem, da je objavil v 1. letošnji številki — za slo-vensko slovstveno in kulturno zgodovino zelo važen — obširen, s sliko opremljen življenjepiš, ki priča o vsestransko mar-ljivem in neumornem delovanju cenj. ju-bilanta. G. spiritual je oskrbel tudi za ponatis tega življenjepiša. Dobi se v Kat. bukvarni. Cena 10 vin.

Luč. To glasilo hrv. katol. visoko-šolcev ni moglo redno izhajati, zato smo prejeli za l. 1916./17. obširen zvezek z raznovrstno in mikavno vsebino. Ome-njamo samo članek škofa dr. Mahniča o

razmerju med katoliškimi svetnimi iz-obraženci in med duhovniki. Cena 3 K 60 vin., za dijake 2 K. (Uprava: Zagreb, Kurelčeva ul. 3.)

»**Knjige katolič kog života.**« Izdaja dr. Stjepan Markulin. Knjiga I. M. Va-nino D. I.: Filibert Vrau, tvorničar v mestu Lille in katol. organizator. — Filibert Vrau je bil mož globokega katoliškega prepričanja in pobožnosti ter je posvetil vse svoje življenje katoliški stvari. Veličino tega moža more spoznati le, kdor prečita to knjigo. Cena 2 K 30 vin., s poštnino 2 K 55 vin. — Zagreb, Kurelčeva ulica 3.)

»**Slovenska abeceda za ženska ročna dela.**« Ta knjizica je izšla v novi izdaji ter stane 30 vin. Naročila sprejema go-spa Milena Kiferle, uč. ž. r. d., Ljubljana, Krojaška ul. 8.

Draginjska doklada „Slovenskemu Učitelju“.

III. izkaz: Č. g. Alojzij Kurent, mestnirovnik, učit. v Št. Vidu n. Ljublj.; gdčna župnik v Krškem, 5 K; gdčna Apolonija Helena Fischer, uč. v Stranjah; gdčna Fatur, učiteljica v Mošnjah, 3 K; gdčna Beti Štajer, uč., D. M. v Polju; gdčna Kristina Berthold, učiteljica v Pilštajnu, Kat. Sušelj, učit., Zagorje na Krasu; go-2 K. Po eno krono: gdčna Kristina Ži-spa Avgusta Klančar, naduč. v Kamniku.

